

Podsekretarz Stanu
Dariusz Mazur

BK-VII.0520.234.2024
Warszawa, 11 października 2024 r.

**Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 4116 złożoną przez Pana posła Grzegorza Gażę do Ministra Sprawiedliwości w sprawie *pozywania Straży Granicznej przez nielegalnych imigrantów*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Ze względu na treść przedmiotowej interpelacji na wstępie zaznaczyć należy, że na gruncie przepisów prawa możemy mówić o zachowaniu polegającym na nielegalnym przekraczaniu granicy tj. przekraczaniu granicy wbrew przepisom, a nie o „nielegalnych migrantach”. W związku z tym, o ile przekraczanie granicy może odbywać się w sposób nielegalny, co stanowi czyn zabroniony w świetle art. 49a ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2023 r., poz. 2119, dalej: k.w.), o tyle nie należy posługiwać się zwrotem „nielegalny” w kontekście osób. Wymaga to szczególnego podkreślenia nie tylko mając na uwadze poprawność z prawnego punktu widzenia, ale także zważywszy na wyrażoną w art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadę nienaruszalności i poszanowania godności człowieka, zgodnie z którą przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

W interpelacji poruszono kwestie odnoszące się do postępowania administracyjnego, a w szczególności do spraw, które toczyły się przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Białymstoku (sygn. akt II SA/Bk 71/24 oraz II SA/Bk 72/24), w których obywatele Afganistanu i Etiopii, reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, wnieśli skargi na czynność materialno-techniczną podjętą przez organ Straży Granicznej - Komendanta Placówki Straży Granicznej w Mielniku, polegającą na zawróceniu skarżących jako cudzoziemców do linii granicy między Rzeczpospolitą Polską i Białorusią.

Wyrokami z 5 marca 2024 r. Sąd stwierdził bezskuteczność zaskarżonych czynności materialno-technicznych, działając na zasadzie art. 146 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r., poz. 935) (p.p.s.a.). Od orzeczeń przysługiwała skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Jak wynika z uzasadnienia wyroku w sprawie II SA/Bk 72/24 „sąd nie stwierdził również podstaw do wystąpienia z postanowieniem sygnalizacyjnym do organów wskazanych we wniosku skargi o zastosowanie tego trybu (wynikającego z art. 155 § 1 p.p.s.a.). Zgodnie z tym przepisem w razie stwierdzenia w toku rozpoznawania sprawy istotnych naruszeń prawa lub okoliczności mających wpływ na ich powstanie, skład orzekający sądu może, w formie postanowienia, poinformować właściwe organy lub ich organy zwierzchnie o tych uchybieniach. Zastosowanie instytucji sygnalizacji zostało pozostawione do dyspozycji sądu, który może a nie musi z niej skorzystać. W sprawie niniejszej sąd nie stwierdza takiej potrzeby, bowiem strona skarżąca (reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika) dysponuje innymi sposobami zwrócenia uwagi właściwym organom na nieprawidłowości związane ze stosowaniem rozporządzenia granicznego, w tym § 3 ust. 2b tego aktu prawnego.”

Stosując prawidłową terminologię przyjętą w poszczególnych procedurach sądowych, należy stwierdzić, iż w opisywanych sprawach nie dochodzi do pozywania funkcjonariuszy Straży Granicznej, albowiem pozew i pozwanie występują w postępowaniu cywilnym przed sądami powszechnymi. W postępowaniu administracyjnym, do którego odnosi się przedmiotowa interpelacja, obligatoryjnie uczestniczą strony, a są nimi: skarżący i organ administracji publicznej, zaś samo postępowanie jest inicjowane wniesieniem skargi.

Zwierzchni nadzór nad działalnością administracyjną sądów administracyjnych został powierzony nie Ministrowi Sprawiedliwości, ale Prezesowi Naczelnego Sądu Administracyjnego. Do sprawowania nadzoru administracyjnego uprawnieni zostali także prezesi wojewódzkich sądów administracyjnych oraz inne osoby powołane do kierowania i nadzoru nad działalnością administracyjną.

Minister Sprawiedliwości, w ramach zewnętrznego nadzoru administracyjnego dokonuje oceny informacji rocznych o działalności sądów, ustala ogólne kierunki wewnętrznego nadzoru administracyjnego, wykonywanego przez prezesów sądów apelacyjnych oraz kontroluje wykonywanie obowiązków nadzorczych przez prezesów sądów apelacyjnych i wydaje im stosowne zarządzenia. Zadania z zakresu tego nadzoru nie obejmują sądów administracyjnych.

W odniesieniu do kwestii poruszonych w niniejszej interpelacji dotyczących nieodpłatnej pomocy prawnej, podkreślić trzeba, że przepisy ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r., poz. 945 oraz z 2024 r. poz. 928, dalej „ustawa”) pozwalają stwierdzić, że system nieodpłatnej pomocy pozostaje do dyspozycji polskich obywateli, jak również cudzoziemców przebywających w Polsce. Formalnie pomoc dostępna jest zatem zarówno dla funkcjonariuszy Straży Granicznej, jak i imigrantów.

Zasady udzielania i dokumentowania nieodpłatnej pomocy również są jednolite dla obywateli polskich i cudzoziemców. W szczególności - osoba uprawniona, przed

uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, powinna złożyć pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

Funkcjonariusze Straży Granicznej mogą zatem na zasadach ogólnych ubiegać się o pomoc w ramach tego systemu, w szczególności korzystać z porad prawnych. Dotyczy ich jednak zarówno kryterium finansowe ustanowione dla beneficjentów, jak również obowiązek składania pisemnych oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

W związku z powyższym Ministerstwo Sprawiedliwości nie prowadzi aktualnie działań zmierzających do stworzenia szczególnych zasad korzystania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej z pomocy prawnej zapewnianej na podstawie powyższej ustawy. Ponadto należy zwrócić uwagę, że materia dotycząca pomocy procesowej uregulowana jest w odrębnych przepisach.

Z wyrazami szacunku

Dariusz Mazur
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/